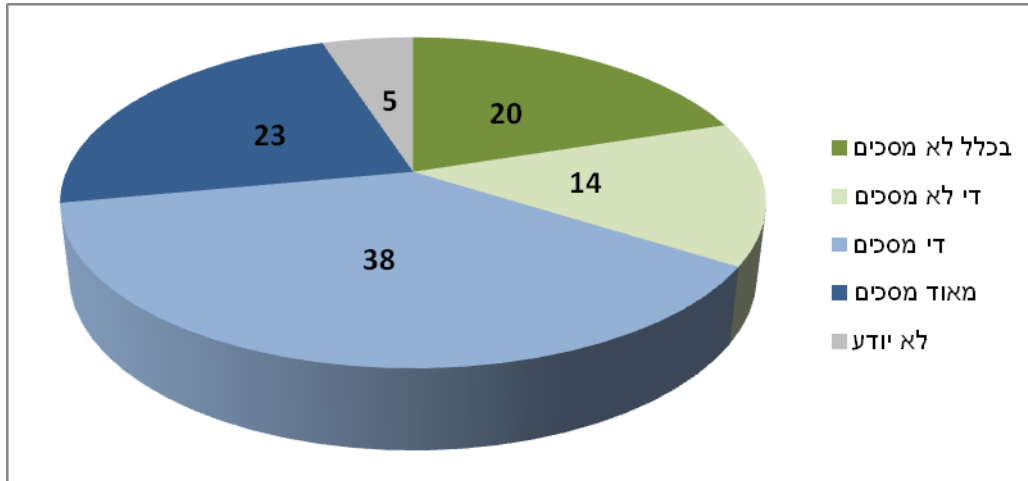

מדד השלום - נובמבר 2011 פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

תקציר הממצאים

- **מה יקרה בעקבות הבחירות במצרים? רק מיעוט קטן בציבור היהודי (10%) סבור שעם העלייה לשלטון של הכוחות האסלאמיים הסכם השלום עם ישראל יישאר כמו שהוא. הרוב (51%) מעריכים שההסכם לא יבוטל רשמית אך היחסים יתערערו, כשהשאר מתחלקים בין הסבורים שההסכם יבוטל רשמית ויווצר מצב של "לא שלום" ו"לא מלחמה" (19%), למאמינים שההסכם יבוטל ומצרים תחזור למצב של מלחמה עם ישראל (כ 15%).**
- **ואיך ישפיעו השינויים בעולם הערבי בכלל על ישראל? הרוב (68.5%) מעריכים כי השינויים הרעו את מצבה האסטרטגי של ישראל.**
- **ומה לגבי איראן? גם בנושא האיראני נראה שרוב הציבור היהודי אינו מצפה לטוב. קצת למעלה ממחצית (52%) חושבים שהמאמצים המוצהרים של מדינות המערב למנוע מאיראן מלהגיע לכושר ייצור אינם אמיתיים וכנים על רקע זה, רוב ניכר (61%) בדעה שישאר צריכה להשלים עם כך שאיראן תצטייד בסופו של דבר בנשק גרעיני ולכן עליה לגבש אסטרטגיה ביטחונית הבנויה על ההנחה שהיא לא תהיה המדינה הגרעינית היחידה באזור.**
- **ואם יחתם הסכם שלום עם הפלסטינים? רק כשליש מאמינים שהסכם כזה ישפר את יחס העולם הערבי כלפי ישראל, שעה שכ-63% סבורים שהעולם הערבי יישאר עוין כלפיה גם אם יחתם הסכם.**
- **ולפיכך, מה צריכה ישראל לעשות? למרות הערכה פסימית זאת, 61% סבורים שבמצב העניינים הנוכחי ישראל צריכה לעשות מאמצים מיוחדים לחידוש המשא ומתן עם הפלסטינים.**
- **ואיך היא עושה זאת למעשה? (54%) הסבורים שממשלת נתניהו מתפקדת די טוב (40%) או טוב מאד (14%) בכל הנוגע לניהול המו"מ עם הפלסטינים. על רקע זה אפשר להבין את הרוב (58%) הטוען כי ראש האופוזיציה, ציפי לבני, לא נהגה נכון כשנפגשה לאחרונה עם אבו מאזן.**
- **האם דתיות ודמוקרטיה הולכות יחד? התפיסה הרווחת היא (59%) כי באופן עקרוני לא ייתכן שממשלה שיש בה רוב למפלגות דתיות תשלוט בצורה דמוקרטית ותשמור על זכויות המיעוט, חופש הביטוי, ושוויון בין כל הדתות והאמונות ובין המינים.**
- **ומה בעניין ההקצנה הדתית בישראל? רוב ניכר בציבור (64.5%) מודאג ממגמה זו. באותה רוח, קרוב למחצית (49%) סבורים שמעמדה של הדת בניהול המדינה בישראל חזק מדי, כ 17% חושבים שהוא חלש מדי ו 28% בדעה שהוא מתאים.**

תרשים החודש: יש הטוענים כי כנראה אי אפשר יהיה למנוע מאיראן להצטייד בנשק גרעיני בטווח הארוך, ולכן ישראל צריכה להשלים עם זה ולבנות לה אסטרטגיה ביטחונית הבנויה על ההנחה שהיא לא המדינה הגרעינית היחידה באזור. האם אתה מסכים או לא מסכים עם הגישה הזו? (% , ציבור יהודי)

הממצאים בהרחבה

רק מיעוט קטן בציבור היהודי (10%) סבור שעם העלייה לשלטון של הכוחות האסלאמיים הסכם השלום עם ישראל יישאר כמו שהוא. הרוב (51%) מעריכים שההסכם לא יבוטל רשמית אך היחסים יתערערו, כשהשאר מתחלקים בין הסבורים שההסכם יבוטל רשמית ויווצר מצב של "לא שלום" ו"לא מלחמה" (19%), למאמינים שההסכם יבוטל ומצרים תחזור למצב של מלחמה עם ישראל (כ 15%). פילוח על פי מפלגות העלה כי השיעור הגבוה ביותר של מי שסבורים שההסכם עומד להיות מבוטל רשמית ואפילו כי מצריים תחזור ממש למעגל המלחמה נגד ישראל הם מצביעי האיחוד הלאומי (36%). שיעורם גבוה במובהק משיעור המאמינים בביטול רשמי של השלום בגלל עליית הכוחות האסלאמיים בהשוואה למצביעי כל שאר המפלגות.

עם זאת, השינויים הפוליטיים העמוקים החלים בעולם הערבי בעת האחרונה, הפלת השלטים ועליית כוחות חדשים כולל כוחות אסלאמיים, נתפסים על ידי הרוב בציבור היהודי כמסוכנים. כך, 68.5% מעריכים כי השינויים הרעו את הבטחון הלאומי של ישראל. הדעות בעניין זה, יש לציין, הן דומות מאוד בקרב מי שהגדירו עצמם ימין, מרכז או שמאל.

גם בנושא האיראני נראה שרוב הציבור היהודי אינו מצפה לטוב. קצת למעלה ממחצית (52%) חושבים שהמאמצים המוצהרים של מדינות המערב למנוע מאיראן מלהגיע לכושר ייצור אינם אמיתיים וכנים. כנראה שעל רקע זה, רוב ניכר (61%) הוא כיום בדעה – המנוגדת בעליל לעמדת הממשלה - שישאל צריכה להשלים עם כך שאיראן תצטייד בסופו של דבר בנשק גרעיני, ולכן עליה לגבש אסטרטגיה ביטחונית הבנויה על ההנחה שהיא לא תהיה המדינה הגרעינית היחידה באזור. דעה זו היא הדומיננטית בקרב מצביעי כל המפלגות, כאשר החריגים לעניין זה הם מצביעי האיחוד הלאומי המפולגים שווה בשווה בין מי שסבורים כי על ישראל לאמץ לעצמה אסטרטגיה כזו לבין מי

שאינם מסכימים לכך, ומצביעי דגל התורה, בקרבם יש רוב למי שאינם מסכימים (50% לעומת 38% שכן מסכימים).

תפיסת האיום באה לידי ביטוי גם בשאלות אחרות - רק כשליש מן המרואיינים מאמינים שהסכם שלום בין ישראל לפלסטינים, והיה כי ייחתם, ישפר את יחס העולם הערבי כלפי ישראל, שעה שכ- 63% סבורים שהעולם הערבי יישאר עוין כלפיה גם אם יחתם הסכם ישראלי-פלסטיני. בשאלה זו יש הבדל עמוק בין מצביעי המפלגות השמאל והמרכז מחד גיסא ומצביעי הימין והמפלגות הדתיות והחרדיות מאידך גיסא: בעוד הרוב בקרב מצביעי עבודה, מרצ וקדימה (בהתאמה 81%, 67% ו 58%) מאמינים כי החתימה על הסכם כזה תשפר את יחסו של העולם הערבי כלפי ישראל, מחזיקים בדעה ההפוכה כל מצביעי האיחוד הלאומי, 90% ממצביעי מפד"ל. הבית הלאומי, 89.5% ממצביעי יהדות התורה, 87.5% ממצביעי שס, 86% ממצביעי ישראל ביתנו ו 71% ממצביעי הליכוד.

למרות הערכה פסימית זו, רוב משמעותי (61%) סבורים שבמצב העניינים הנוכחי, ישראל דווקא צריכה לעשות מאמצים מיוחדים לחידוש המשא ומתן עם הפלסטינים. כצפוי גם כאן ישנם הבדלים מובהקים על פי הצבעה לכנסת בבחירות האחרונות: יש רוב לתומכים במאמצים מיוחדים לחידוש המשא ומתן בקרב מצביעי עבודה ומרצ (92%), קדימה (83%), ישראל ביתנו (69%) וליכוד (54%). לעומת זאת בקרב רק מיעוט בקרב מצביעי מפד"ל/הבית היהודי (40%), האיחוד הלאומי ושס (25%) ודגל התורה (21%) סבורים כי על ישראל להתאמץ במיוחד בכיוון הזה.

לאור האמור לעיל, ממצא מעניין במיוחד הוא זה המורה כי יש כיום, כבעבר, רוב (54%) בציבור היהודי הסבורים שממשלת נתניהו מתפקדת די טוב (40%) או טוב מאד (14%) בכל הנוגע לניהול המו"מ עם הפלסטינים. על רקע הערכה חיובית זו, אפשר להבין את הרוב (58%) הטוען כי ראש האופוזיציה, ציפי לבני, לא נהגה נכון כשנפגשה לאחרונה עם אבו מאזן. פילוח של התשובות לשאלות הללו על פי הצביעה מעלה כי נתניהו מקבל הערכה חיובית בקרב מצביעי דגל התורה (84%), ליכוד (79%), ש"ס (75%) מפד"ל/הבית היהודי (60%) וישראל ביתנו (57%). הערכה שלילית הוא מקבל – כצפוי – בקרב מצביעי עבודה, קדימה ומרצ. מצביעי מפלגות אלה הם גם היחידים שבקרבם נמצא רוב (בהתאמה 55%, 63% ו- 92%) בפגישה של מנהיג האופוזיציה, ציפי לבני עם הנשיא הפלסטיני אבו מאזן בשבוע שעבר.

נגענו החודש גם בכמה התפתחויות שחלו לאחרונה במישור הפנימי. כך ניסינו לבדוק האם לדעת הציבור היהודי הרחב דתיות ודמוקרטיה הולכות יחד. התפיסה הרווחת היא (59%) כי באופן עקרוני לא ייתכן שממשלה שיש בה רוב למפלגות דתיות תשלוט בצורה דמוקרטית ותשמור על זכויות המיעוט, חופש הביטוי, ושוויון בין כל הדתות והאמונות ובין המינים. כמובן שפילוח על פי הגדרה עצמית של המרואיין את מידת הדתיות שלו הצביעה על הבדלים חריפים בין הקטגוריות השונות. כך, רוב גדול בקרב מי שהגדירו עצמם חרדים ודתיים (81%) סברו כי השילוב הזה הוא אפשרי. המסורתיות-דתיים היו מפולגים בין מי שסברו כמו החרדים והדתיים (48%) למי שסברו שממשלת מפלגות דתיות אינה יכולה לשלוט בצורה דמוקרטית (44%). ואולם, בקרב המסורתיות-חילוניים והחילונים יש רוב גדול הסבורים כי ממשלה דתית באופן עקרוני אינה יכולה להיות דמוקרטית (בהתאמה – 67% ו 79%).

ובאשר להקצנה הדתית בישראל? רוב ניכר בציבור (64.5%) מודאג ממגמה זו. באותה רוח, קרוב למחצית (49%) סבורים שמעמדה של הדת בניהול המדינה בישראל חזק מדי, כ 17% חושבים שהוא חלש מדי ו 28% בדעה שהוא מתאים. ואולם, שוב פילוח על פי הגדרה עצמית של מידת

הדתיות מצביעה על פערים גדולים בין הקבוצות החרדית והדתית מצד אחד לקבוצות המסורתיות והחילונית מן הצד האחר. רק 16% מהחרדים ו 43% מהדתיים מדאגים מן ההקצנה לעומת 68% מהמסורתיים ו 79% מהחילונים.

מדד המשא ומתן: **מדגם כללי: 47.0**; **מדגם יהודי: 47.5**.

מדד השלום נערך בחסות [תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים](#) (אוניברסיטת תל אביב) ושל [המכון הישראלי לדמוקרטיה](#). הסקר בוצע בטלפון בתאריכים 5-6 בדצמבר על ידי מכון "דחף". השתתפו בו החודש 604 מרואיינים שהם מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בישראל. טעות המדידה למדגם בגודל זה היא 4.5%. עיבודים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי.